

सन २०१५-१६ विशेष केंद्रीय
सहाय्य अंतर्गत CFR Planning
योजनेच्या मार्गदर्शक तत्वांना
मंजूरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: वि.केंस-२०१६/प्र.क्र.१२/का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
तारीख: ०१/०६/२०१६

वाचा-

- १) आदिवासी विकास विभागाचे पत्र क्र.केंद्रीय २०१५/प्र.क्र.१८/का-१९ दि.२३/०३/२०१५
- २) जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/०४(१३)/२०१५-SG-II, दि.१९/०६/२०१५
- ३) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचे पत्र क्र.वहका-२०१६/प्र.क्र.१८७/का.३(७), दि.०७/०२/२०१६

प्रस्तावना -

राज्य शासनाच्या दि. २३/०३/२०१५च्या प्रस्तावास अनुसरून केंद्र शासनाने त्यांच्या विशेष केंद्रीय सहाय्य (SCA to TSP) या योजनेखाली सन २०१५-१६ या आर्थिक वर्षात १५ योजनांकरीता एकुण ११९९७.९१ लक्ष निधी वितरीत केला आहे. वितरीत निधीतून CFR Planning या योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांना मंजूरी देण्याचा प्रश्न शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय-

या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्टानुसार खालील योजनांच्या/कामांच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचनांना मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	योजनेचे नाव	मंजूर निधी (रु. लाखात)
१.	CFR Planning	३००.००
	एकुण	३००.००

सदर मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतूदींच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही करण्यात यावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी. तसेच ज्याप्रकरणी प्रशासकीय मान्यता घेण्यांची आवश्यकता असेल ती प्रकरणे स्वतंत्रपणे शासन मान्यतेसाठी सादर करावीत.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०६०३१२०५०६०४२४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

भगवान सावंत

अवर सचिव

प्रत,

१. मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. स्वीय सहायक, मा. सचिव, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
४. महसूल व वन विभाग / नियोजन विभाग / वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
६. उपसचिव, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
७. अवर सचिव, कार्यासन १४, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

परिशिष्ट

विशेष केंद्रीय सहाय्य २०१५-१६ अंतर्गत प्रस्तावित योजना

१	योजनेचे नांव	CFR Planning (To undertake livelihood based activities in selected FRA area and administrative expenses to carryout FRA activities)											
२	योजनेतील युनिट संख्या	१. ग्रामसभा वनहक्क समिती- १५००२ २. उपविभागीय स्तरीय वनहक्क समिती- ९४ ३. जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती- २८											
३	योजनेसाठी येणाऱ्या खर्चाचे सविस्तर अंदाजपत्रक	<div>३००.०० लक्षरु. लक्ष</div> <table><tr><th>अ.क्र.</th><th>खर्चाचा तपशिल</th><th>अंदाजीत खर्चाची रक्कम</th></tr><tr><td>१</td><td>सामुहिक वनहक्क प्रकल्प राबविणे (CFR Planning) व वनहक्क कायदा अंमलबजावणीसाठी आयुक्तालय नाशिक येथे आणि अपर आयुक्त कार्यालय, नाशिक, ठाणे, अमरावती, नागपुर येथे Consultant नेमणुक करणे . प्रस्तावित एकुण पदे व मानधन - १. Consultant - १ पद (आयुक्त कार्यालय) प्रती महा मानधन रुपये ४५,०००/- + ३०००/- conveyance allowance +२०००/- Phone charges = एकुण रु ५००००/- तसेच प्रवास खर्च व भत्ता, शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार लागू राहील. मानधन रुपये ५०,००० x १२ = ६,००,००० रुपये २. Consultant - २ पद (अपर आयुक्त कार्यालय) प्रती महा मानधन रुपये ३८०००/- + २५००/- conveyance allowance +१५००/- Phone charges = एकुण रु ४२०००/- तसेच प्रवास खर्च व भत्ता, शासनाच्या प्रचलित खर्चानुसार लागू राहील. मानधन रुपये ४२००० x २ x १२ = १००८०००/-</td><td>१६,०८,०००</td></tr><tr><td>२</td><td>कर्मचाऱ्यांचे मानधन वनहक्क कायदा अंमलबजावणी अधिकारी / कर्मचारी यांचे मानधनावरील खर्च - अ) आदिवासी विकास आयुक्तालय स्तर - मुख्य समन्वयक -१ प्र.म.रु. ४२००० ४२०००X१२=५०४०००/- समन्वयक -१ प्र.म.रु.१९५०० १९५०० X१ X १२=२,३४,०००/- सहाय्यक -२ प्र.म.रु.१०४०० १०४०० X२ X १२=२,४९,६००/- ब)जिल्हास्तरीय व उपविभागीय स्तरीय समिती-</td><td>८७,८६,४००</td></tr></table>			अ.क्र.	खर्चाचा तपशिल	अंदाजीत खर्चाची रक्कम	१	सामुहिक वनहक्क प्रकल्प राबविणे (CFR Planning) व वनहक्क कायदा अंमलबजावणीसाठी आयुक्तालय नाशिक येथे आणि अपर आयुक्त कार्यालय, नाशिक, ठाणे, अमरावती, नागपुर येथे Consultant नेमणुक करणे . प्रस्तावित एकुण पदे व मानधन - १. Consultant - १ पद (आयुक्त कार्यालय) प्रती महा मानधन रुपये ४५,०००/- + ३०००/- conveyance allowance +२०००/- Phone charges = एकुण रु ५००००/- तसेच प्रवास खर्च व भत्ता, शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार लागू राहील. मानधन रुपये ५०,००० x १२ = ६,००,००० रुपये २. Consultant - २ पद (अपर आयुक्त कार्यालय) प्रती महा मानधन रुपये ३८०००/- + २५००/- conveyance allowance +१५००/- Phone charges = एकुण रु ४२०००/- तसेच प्रवास खर्च व भत्ता, शासनाच्या प्रचलित खर्चानुसार लागू राहील. मानधन रुपये ४२००० x २ x १२ = १००८०००/-	१६,०८,०००	२	कर्मचाऱ्यांचे मानधन वनहक्क कायदा अंमलबजावणी अधिकारी / कर्मचारी यांचे मानधनावरील खर्च - अ) आदिवासी विकास आयुक्तालय स्तर - मुख्य समन्वयक -१ प्र.म.रु. ४२००० ४२०००X१२=५०४०००/- समन्वयक -१ प्र.म.रु.१९५०० १९५०० X१ X १२=२,३४,०००/- सहाय्यक -२ प्र.म.रु.१०४०० १०४०० X२ X १२=२,४९,६००/- ब)जिल्हास्तरीय व उपविभागीय स्तरीय समिती-	८७,८६,४००
अ.क्र.	खर्चाचा तपशिल	अंदाजीत खर्चाची रक्कम											
१	सामुहिक वनहक्क प्रकल्प राबविणे (CFR Planning) व वनहक्क कायदा अंमलबजावणीसाठी आयुक्तालय नाशिक येथे आणि अपर आयुक्त कार्यालय, नाशिक, ठाणे, अमरावती, नागपुर येथे Consultant नेमणुक करणे . प्रस्तावित एकुण पदे व मानधन - १. Consultant - १ पद (आयुक्त कार्यालय) प्रती महा मानधन रुपये ४५,०००/- + ३०००/- conveyance allowance +२०००/- Phone charges = एकुण रु ५००००/- तसेच प्रवास खर्च व भत्ता, शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार लागू राहील. मानधन रुपये ५०,००० x १२ = ६,००,००० रुपये २. Consultant - २ पद (अपर आयुक्त कार्यालय) प्रती महा मानधन रुपये ३८०००/- + २५००/- conveyance allowance +१५००/- Phone charges = एकुण रु ४२०००/- तसेच प्रवास खर्च व भत्ता, शासनाच्या प्रचलित खर्चानुसार लागू राहील. मानधन रुपये ४२००० x २ x १२ = १००८०००/-	१६,०८,०००											
२	कर्मचाऱ्यांचे मानधन वनहक्क कायदा अंमलबजावणी अधिकारी / कर्मचारी यांचे मानधनावरील खर्च - अ) आदिवासी विकास आयुक्तालय स्तर - मुख्य समन्वयक -१ प्र.म.रु. ४२००० ४२०००X१२=५०४०००/- समन्वयक -१ प्र.म.रु.१९५०० १९५०० X१ X १२=२,३४,०००/- सहाय्यक -२ प्र.म.रु.१०४०० १०४०० X२ X १२=२,४९,६००/- ब)जिल्हास्तरीय व उपविभागीय स्तरीय समिती-	८७,८६,४००											

		समन्वयक - २ प्र.म.रु.१९६०० १९६०० X २ X १२=४,७०,४००/- समन्वयक -१२ प्र.म.रु.१५६०० १५६०० X १२ X १२=२२,४६,४००/- सहाय्यक -४० प्र.म.रु.१०४०० १०४०० X ४० X १२=४९,९२,०००/- शिपाई - १ प्र.म.रु.७५०० ७५०० X १ X १२=९०,०००/-	
	३	Proposed CFR Palaning- सामुहीक वनहक्कांचे संवर्धन व व्यवस्थापन, अंमलबजावणी करण्यासाठी स्वयंसेवी संस्थामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या मनुष्यबळाचा मानधनावरील खर्च गडचिरोली, गोंदिया, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, ठाणे, रायगड, जिल्ह्यातील ९५ गावे.	१,६९,३८,९७५
	४	TRTI-VGIS-Software देखभाल खर्च व Software programmer मानधन रु. ७,०२,०००/- एकुण खर्च	७,०२,०००
	५	आयुक्त, आदिवासी विकास स्तरावरील व इतर अधिनस्त स्तरावरील आढावा बैठकीसाठी खर्च (उपस्थितांच्या प्रवास खर्चासह)	२,६४,६२५
	६	आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई स्तरावरील आढावा बैठकीसाठी खर्च	१,००,०००
	७	सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे LCD Projector , स्क्रीन सह पुरविणे.	१०,००,०००
	८	सामुहिक वनहक्क कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी गाव पातळीवर ग्रामसभेला माहिती देण्यासाठी पोर्टेबल लाऊडस्पीकर -सिडी प्लेअर्स पुरविणे. Battery and Electric operate system	६,००,०००
		एकुण	३,००,००,०००
४	अंमलबजावणी अधिकारी	१. उपविभागीय अधिकारी तथा अध्यक्ष उपविभागीय वनहक्क समिती २. जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती.	
५	योजना राबविणारी यंत्रणा	महसूल विभाग, वनविभाग, भूमी अभिलेख, कृषी विभाग, ग्रामविकास विभाग, अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, NGO	
६	नियंत्रक अधिकारी	आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक	
७		अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वननिवासी (वनहक्काची मान्यता) अधिनियम २००६ व नियम २००८, व सुधारणा नियम २०१२ नुसार अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी यांना कलम ३ (१) नुसार वैयक्तिक व सामुहिक वनहक्क किंवा दौहोंचे धारणाधिकार मिळण्याचे अधिकार प्राप्त झालेले आहे. यामध्ये अनुसूचित जमाती किंवा इतर पारंपारिक वन निवास यांना स्वतःच्या उपजिविकेकरीता वनजमिनी धारण करण्याचा, त्यामध्ये	

		<p>राहण्याचा हक्क, निस्तार सारखे हक्क, गावाच्या सिमांतर्गत किंवा सिमेबाहेर पारंपारिक रित्या गोळा केले जाणारे गौण वनोत्पादन गोळा करणे, त्याचा वापर करणे, पारंपारिक मौसमी साधन संपत्ती मिळण्यास हक्क असणे, निरंतर वापर करण्यासाठी पारंपारिकरीत्या संरक्षण व संवर्धन करण्यात आलेल्या कोणत्याही सामाजिक वन स्रोताचे संरक्षण, पुनर्निर्माण, संवर्धन, विनियमन व व्यवस्थापन करण्याचे हक्क आहेत.</p>
८	योजना राबविण्याची कार्यपद्धती	<p>राज्यात अधिनियमाची अंमलबजावणी १ जानेवारी २००८ पासून सुरू झाली वनहक्क कायदा अंमलबजावणी साठी राज्यात १५००२ ग्रामसभा १२० उपविभागीय स्तरीय समिती, २८ जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती गठीत केल्या आहेत. वनहक्काचे दावे निर्धारित करण्यासाठी वनहक्क दावेदारांची सुनावणी घेऊन तशी यादी तयार करून नोंद वहीत नोंदी करून घेऊन, ग्रामसभेने सुनावणी घेऊन तशी ग्रामसभा वनहक्कांच्या मागण्यांचा प्रस्ताव शिफारशी सह उपविभागीयस्तरीय समिती कडे सादर केले जातात.</p> <p>उपविभागीयस्तरीय वनहक्क समिती ग्रामसभांची सर्व निर्णयांची पडताळणी करून ग्रामसभेने सादर केलेले नकाशे व तपशील एकत्र करून दाव्यांची खरे पणाची खात्री करून घेण्यासाठी तपासणी केली जाते व प्रस्ताव शिफारशी सह जिल्हास्तरीय वनहक्क समितीकडे सादर केले जातात.</p> <p>उपविभागस्तरीय वनहक्क समितीने सादर केलेल्या वनहक्कांच्या मागण्या व अभिलेख विचारात घेऊन त्यास अंतिम मान्यता देण्यात येते.</p> <p>उपविभागीय समितीच्या आदेशाने व्यथित झालेल्या वनहक्क धारकांकडून आलेल्या विनंती अर्जाची सुनावणी करून वनहक्काचे दाव्यांवर निर्णय घेण्यात येतो.</p> <p>ग्रामसभेचा निर्णय अथवा शिफारस अपूर्ण असल्याचे, अन्यथा प्रथमदर्शनी जास्तीची तपासणी करणे आवश्यक आहे. असे आढळल्यास उपविभागीय स्तरीय समिती अथवा जिल्हास्तरीय समिती अशा दाव्यांत फेरबदल करण्याऐवजी किंवा तो फेटाळण्याऐवजी दावा ग्रामस्तरावरील वनहक्क समितीकडे (ग्रामसभेकडे) पुनर्विचारार्थ पाठविला जातो.</p>
९	योजनेच्या अटी व शर्ती	<p>१. १३ डिसेंबर २००५ पुर्वी आदिवासी वनहक्क धारकांची वा जमीनीवरील वैध हक्क दारी असावी</p> <p>२. ३१ डिसेंबर २००७ रोजी ती जमिन कसत असली पाहिजे.</p> <p>३. इतर पारंपारिक वननिवासी हे दि. १३/१२/२००५ पुर्वी कमीत कमी तीन पिढ्यांनपासुन वनात राहणारे व उपजीवीकेच्या गरजा भागविणारे वनावर अवलंबून असणे.</p> <p>४. वनहक्कांना मान्यता देण्यासाठी व ते निहीत करण्यासाठी पुरावा सादर करणे आवश्यक आहे.</p>
१०	योजनेचे सनियत्रण व मुल्यमापन पर्यवेक्षण	<p>मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांचे अध्यक्षतेखाली राज्य संनियत्रण समितीचे त्रैमासिक बैठकीत अंमलबजावणी बाबत आढावा घेण्यात येईल. आयुक्त, आदिवासी विकास वेळोवेळी आढावा घेतील.</p>

विशेष केंद्रीय सहाय्य २०१५-१६ अंतर्गत प्रस्तावित योजनेचा व खर्चाचा तपशिल

अ. क्र.	खर्चाचा तपशिल	अंदाजीत खर्चाची रक्कम	त्याबाबतची कार्यवाही
१	सामुहिक वनहक्क प्रकल्प राबविणे (CFR Planning) व वनहक्क कायदा अंमलबजावणीसाठी आयुक्तालय नाशिक येथे आणि अपर आयुक्त कार्यालय , नाशिक, ठाणे, नागपुर, अमरावती येथे एकुण ५ Consultant यांची नेमणुक करणे. व मानधन अदा करणे.	१६,०८,०००	<p>अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वननिवासी (वनहक्काची मान्यता) अधिनियम २००६ व नियम २००८, व सुधारणा नियम २०१२ नुसार प्रभावी पणे अंमलबजावणी करण्यासाठी आयुक्तालय नाशिक येथे आणि अपर आयुक्त आदिवासी विकास विभाग, नाशिक, ठाणे, अमरावती, नागपुर. येथे प्रत्येकी एक असे एकुण पाच Consultant ची आवश्यक आहे.</p> <p>यांचेकडून खालील प्रमाणे कामे करून घेण्यात येतील.</p> <ol style="list-style-type: none"> १. FRAच्या कार्यवाहीसाठी Field मध्ये जाऊन Problem समजून घेणे व उचित कार्यवाही Suggest करणे. २. FRA expedite होईल यासाठी उपाययोजना सुचवणे. व अंमलबजावणी करून घेणे. ३. FRA अंतर्गत दिलेल्या जमीनींचा विकास होईल असे उपाय Suggest करणे. ४. या अनुषंगाने इतर कामे करणे. <p>वरील कामासाठी कॅन्सलटन्स ची नेमणुक करावयाची असून त्यांचे मानधनाचा खर्च सदर निधीमधून करण्यात येईल यासाठी रु.२६,१६,०००/- खर्च अपेक्षित यापैकी २ Consultant च्या पदाचे मानधन सन २०१४-१५ च्या शिल्लक मानधनातून भागवण्यात यावा. उर्वरीत ३ Consultantच्या मानधनाकरीता रु.१६,०८,०००/- हा खर्च सदरनिधीतून भागविण्यात येईल.</p>
२	कर्मचाऱ्यांचे मानधन वनहक्क कायदा अंमलबजावणी साठी आयुक्तालय नाशिक , जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती व उपविभागीय स्तरीय वनहक्क समिती येथे एकुण ५९ अधिकारी / कर्मचारी मानधन तत्वावरील कार्यरत आहेत. त्यांचे एका वर्षासाठी मानधन खर्च रु. ८७,८६,४०० आहे.	८७,८६,४००	<p>राज्यात अनुसूचित जाती व इतर पारंपारिक वननिवासी (वनहक्काची मान्यता) अधिनियम २००८ व नियम २००८ व सुधारणा नियम २०१२ चे अंमलबजावणी मानधन तत्वावर ५९ कर्मचारी कार्यरत आहेत. त्यापैकी आयुक्तालय स्तरावर कार्यरत अधिकारी / कर्मचारी यांचेसाठी मानधनासाठी एका वर्षाला लागणारा निधी रु.९,८७,६००/- व जिल्हास्तरीय समिती व उपविभागीय स्तरीय समिती स्तरावरील अधिकारी / कर्मचारी यांचे मानधनासाठी एका वर्षाला लागणारा निधी रु.७७,९८,८००/- असा एकुण मानधनावर एका वर्षाला रु. ८७,८६,४०० /- खर्च येईल.</p>

			ग्रामसभा वनहक्क समिती, उपविभाग वनहक्क समिती व जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती पातळीवर १०,७०० दावे प्रलंबित आहेत. १७,७७० टायटल्स वाटपाचे काम बाकी आहे, २१,५६९ प्रकरणांत जमिन मोजणी होणे बाकी आहे, २०,९२३ प्रलंबित अपिल्स आहेत, तसेच ६०,६१६ सातबारा वाटप होणे बाकी आहे. यासाठी मनुष्यबळाची आवश्यकता आहे. मानधनासाठी जिल्हाधिकारी यांना निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. तसेच आयुक्तालयातील वनहक्क कायदा कक्षात कार्यरत असणारे मानधनावरील अधिकारी कर्मचारी यांना मानधनाचा खर्च या निधीतून करण्यात येईल.
३	Proposed CFR Palaning- सामुहीक वनहक्कांचे संवर्धन व व्यवस्थापन, अंमलबजावणी करण्यासाठी स्वयंसेवी संस्थामार्फत राबविण्यात येणाऱ्या मनुष्यबळाचा मानधनावरील खर्च गडचिरोली, गोंदिया, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, ठाणे, रायगड, जिल्ह्यातील ९५ गावे.	१,६९,३८,९७५	सामुहीक वनहक्कांचे सर्वधन व व्यवस्थापन, अंमलबजावणी करण्यासाठी स्वयंसेवी संस्थामार्फत (NGO मार्फत) राबविण्यात येणाऱ्या मनुष्यबळाचा मानधनावरील खर्च गडचिरोली, गोंदिया, अमरावती, यवतमाळ, नागपूर, ठाणे, रायगड जिल्ह्यातील ९५ गावे.
४	TRTI-VGIS - Software देखभाल खर्च	७,०२,०००	यशदा पुणे येथे TRTI-VGIS Software चे Main Server आहे तेथील Software Programmer यांचे मानधन व देखभाल खर्चासाठी यशदा पुणे यांचेकडे निधी वितरीत करण्यात येतो. त्यासाठी रु. ७,०२,०००/- लक्ष खर्च आहे. सदर निधीतून हा खर्च करण्यात येईल.
५	आयुक्त, आदिवासी विकास स्तरावरील व इतर अधिनस्त स्तरावरील आढावा बैठकीसाठी खर्च (उपस्थितांच्या प्रवास खर्चासह)	२,००,०००	बैठकीसाठी उपस्थित राहणाऱ्या राज्यातून येणाऱ्या कर्मचाऱ्यासाठी नाश्ता, भोजन व प्रवास खर्च रु. २,००,०००/- इतका अपेक्षित आहे. हा खर्च सदर निधीतून करण्यात येईल.
६	आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई स्तरावरील आढावा बैठकीसाठी खर्च	१,००,०००	बैठकीसाठी उपस्थित राहणाऱ्या राज्यातून येणाऱ्या कर्मचाऱ्यासाठी नाश्ता व भोजन खर्च तसेच बैठक आयोजित करण्यासाठी लागाणाऱ्या इतर आनुषंगिक खर्चासाठी रु. १,००,०००/- इतका अपेक्षित आहे. हा खर्च सदर निधीतून करण्यात येईल.

७	सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे LCD Projector, स्क्रिन सह पुरविणे.	१०,००,०००	जिल्हास्तरावर तसेच आयुक्त कार्यालय स्तरावर LCD Projector, स्क्रिन सह पुरविणे - १५ प्रोजेक्टर , सामुहिक वनहक्क अंमलबजावणीचे कामासाठी , सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे. यासाठी रु.१०,००,००० लक्ष खर्च सदर निधीतुन करण्यात येईल.
८	सामुहिक वनहक्क कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी गाव पातळीवर ग्रामसभेला माहिती देण्यासाठी पोर्टेबल लाऊडस्विकर -सिडी प्लेअर्स पुरविणे. Battery and Electric operate system	६,००,०००	वनहक्क अधिनियमांतर्गत सामुहिक वनहक्काची दावे दाखल करण्यासाठी गांव पातळीवर विशेष मोहिम राबविणे आवश्यक आहे. लोकांमध्ये जनजागृती करणे, माहिती देणे, या करीता पोर्टेबल लाऊडस्विकर -सिडी प्लेअर्स० पुरविणे. ५४-तालुके. Battery and Electric operate system आवश्यक आहे. रु.६,००,००० खर्च अपेक्षित आहे. सदरचा खर्च या निधीतुन करण्यात येईल.
	एकुण	३,००,००,०००	